

## Beeldenaars van God

Voorganger: Ds. Heleen Weimar  
Regenboogkerk Hilversum

**Schriftlezing Oude Testament:** Genesis 1: 24-31

**Tweede Schriftlezing:** Marcus 12: 13-17



De denarius, munt in het Romeinse rijk

### Prediking

Gemeente van Jezus Christus,

De clou van het radicale woord van vandaag: Geef aan de keizer wat van de keizer is en geef aan God wat van God is, zit 'em in de bijbelse gedachte dat mensen beelddraggers zijn van God. De beeldenaar van God is als het ware op ons gedrukt, als waren wij een munt. Want wij zijn geschapen naar Gods beeld en Gods gelijkenis. Als het goed is lijken we op het voorbeeld van God.

Maar wat betekent het dat we geschapen zijn naar Gods beeld? Gaat het om ons uiterlijk? Dat lijkt me niet. Of gaat het meer om iets uiterlijks, iets zichtbaars in de zin van: wat we doen? Als we lezen in Genesis 1, dan gaat het bij geschapen zijn naar Gods beeld om drie dingen: hoe we ons gedragen in onderscheid van de dieren, hoe we verantwoordelijkheid dragen en leven voortbrengen.

Op de zesde scheppingsdag (daar begonnen we te lezen) maakt God de dieren die op aarde leven. In de vertaling van de Naardense Bijbel (2004):

*Dan zegt God:*

*brenge de aarde naar buiten: bezielde leven in z'n soorten,  
vee, kruipend gedierte en wat in het wild leeft op aarde in z'n soorten;  
en zo komt het tot stand.*

*God maakt wat er in het wild leeft op aarde in z'n soorten,  
het vee in z'n soorten*

*en al wat over de bloedrode grond kruipt in z'n soorten;*

*God ziet het aan: ja, het is goed!*

*Dan zegt God: laat ons een mens maken*

en we verwachten, als een refrein: de mens in zijn soorten – maar nee, dan klinkt het opeens:

*een mens naar ons beeld en als onze gelijkenis.*

Dat wij geschapen zijn naar Gods beeld, onderscheidt ons van de dieren. Hoe de dieren zijn, dat ligt vast, in hun instinctief gedrag, dat hoort bij hun soort. Hoe de mensen zijn, of liever: hoe ze wóorden, dat ligt open. Wij hebben ook ons instinct, onze genen, ons karakter, maar daarnaást onze vrije wil, om ons te richten op het voorbeeld dat God ons stelt.

Dat wat betreft het onderscheid van de dieren. Dan onze verantwoordelijkheid. Waaróm scheidt God ons naar zijn beeld? Dat staat in hetzelfde vers: om te heersen over de aarde en alles wat daarop rondkruipt. De zorg voor de aarde wordt onze verantwoordelijkheid.

Heersen kan nooit betekenen: uitbuiten, leegroven, verwoesten. Dat is een projectie van een menselijk, heerszuchtig en onderdrukkend machtsidee.

Het voorbeeld dat God stelt, met het scheppen van de aarde en de dieren, is juist, dat God leven mogelijk maakt, leefruimte schept, voedsel geeft. Bovendien is het zo, dat in Genesis 1 de mens niet geacht wordt vlees te eten, maar zaaddragende gewassen. Zoals dieren ook elkaar niet opeten in Genesis 1 – zij eten gras en kruiden.

Heersen naar Gods beeld betekent zorg dragen, ruimte geven, verantwoordelijk zijn.

Tenslotte onze creativiteit. God schiep de mens naar zijn beeld, en dan volgt er in het volgende vers: *mannelijk en vrouwelijk schiep hij hen*. Waar gaat het om in die specificatie *mannelijk en vrouwelijk schiep God de mens*? Ik denk dat het hier gaat om doorgaan met nieuw leven voortbrengen, met scheppen, met verantwoordelijkheid dragen voor de generaties na ons. Maar ook in bredere zin gaat het om iets voortbrengen, creatief zijn, scheppend bezig zijn, nieuwe dingen maken, door als heel verschillende mensen samen te komen, van elkaar te leren, elkaar te helpen en samen te werken.

Met dit alles in ons achterhoofd stappen we over naar de evangelielezing en naar de radicale woorden van vandaag: Geef aan de keizer wat van de keizer is en geef aan God wat van God is. Die radicale uitspraak doet Jezus in een gesprek dat hij voert met een aantal Herodianen en Farizeeën. Deze Farizeeën en Herodianen zijn door weer andere tegenstanders van Jezus erop uit gestuurd om Jezus te vangen op een woord. Heel opmerkelijk is het dat vertegenwoordigers van beide groepen hier zo gezamenlijk met elkaar optrekken, want ze verschillen qua opvattingen enorm van elkaar. Maar wat hen bij elkaar brengt in dit geval, is een gezamenlijk belang om Jezus zijn gezag en invloed te ontnemen. De Farizeeën beschouwen Jezus als een gevaarlijke nieuwlichter, die zich niet houdt aan de regels van de Tora. De Herodianen, aanhangers van de Rome-gezinde koning Herodes, zijn bang voor het ingrijpen van de Romeinse bezetter en de economische schade die er dan zou ontstaan, als het volk dat in Jezus een koning ziet, in opstand zou komen. De Farizeeën willen rust op religieus gebied, de Herodianen willen rust op politiek en economisch gebied, en daarvoor moet Jezus de mond worden gesnoerd.

Ze beginnen het gesprek met een aantal lovende opmerkingen: ‘Rabbi, we weten dat u oprecht bent, dat u zich aan niemand iets gelegen laat liggen, en dat u zich onafhankelijk opstelt. U kijkt niemand naar de ogen...’ Letterlijk staat er: ‘U kijkt niet het aanschijn (het gezicht) van mensen aan’ – u gaat niet af op iemands uiterlijk en u leert in oprechtheid de weg van God.’

Jezus zal zich niet laten vleien door deze woorden. Integendeel. Gevat en met humor zal hij juist wel naar iemands aanschijn gaan kijken, naar het gezicht, juist wel afgaan op het uiterlijk. Maar dat komt zo.

Na de huichelachtige inleiding – die gaat over Jezus’ oprechtheid nota bene! - volgt onmiddellijk de strikvraag: ‘Is het toegestaan aan de keizer belasting af te geven? Moeten we belasting betalen of niet?’ Twee vragen dus: is het geoorloofd belasting te betalen en, tweede vraag: móeten we belasting betalen. De vraag of het geoorloofd is, is een theologische vraag, die zal wel van de Farizeeën komen. Of het moet is meer een politiek probleem, dat zal de vraag van de Herodianen zijn.

Het betalen van belasting aan de Romeinen was een heikel punt vanaf het moment dat de belasting werd ingevoerd, een paar jaar voor Christus. Iemand uit Galilea, Judas genaamd, zette de bevolking tot opstand aan. Hij noemde hen lafaards, als zij naast God een sterveling als hun heer zouden erkennen, een keizer bovendien die zich als God en heer van de wereld presenteerde. Deze Judas stichtte de militaire verzetsbeweging van de Zeloten.

De vraag bevat een gevaarlijke valkuil. Antwoordt Jezus: Nee, het is niet geoorloofd, dan kan hij aangeklaagd worden voor het aanzetten tot ondermijning van het Romeinse gezag.

Zegt hij: ja, belasting betalen moet wel, dan verliest hij de sympathie van een groot deel van het joodse volk dat de Romeinse overheersers haat en in Jezus juist een koning en bevrijder van de Romeinse overheersers ziet.

Maar Jezus vermijdt een rechtstreeks antwoord en zegt: 'Laat me eens een denarie, een muntstuk zien!' En dan vraagt hij: 'Van wie is de beeltenis en het opschrift?'

Op de munt staat de beeltenis van keizer Tiberius, zijn gezicht (zijn aanschijn) is en profile te zien. Jezus kijkt dus wel naar iemands aanschijn, die van de keizer. En leest de woorden die erbij staan. In afkorting staat er op de munt te lezen: keizer Tiberius, de verhevene, zoon van de goddelijke Augustus.

Zulke munten dragen de Farizeeën en Herodianen dus op zak en kunnen ze tevoorschijn halen.

Maar is het geoorloofd volgens de tora om deze munten op zak te hebben en te gebruiken? Wie van de aanwezigen zal niet het beeldverbod kennen, of het verbod te buigen voor andere goden, andere goddelijke figuren dan God alleen? Wat doen de Farizeeën dan met zulke afbeeldingen, van iemand die zich god noemt, in hun bezit? En wat doen de Herodianen als joodse gelovigen in hun onderwerping aan die goddelijke keizer?

In plaats van zelf in de val te lopen, zet Jezus zijn gesprekspartners dus te kijk. En komt dan met zijn antwoord: De beeldenaar is van de keizer, zeggen jullie? Geef dan aan de keizer wat van de keizer is – geef 'em zijn eigen afbeelding terug en laat 'em die houden! En geef aan God wat van God is. En Jezus verwijst hiermee opnieuw naar de tora, naar het scheppingsverhaal, naar de gedachte dat wij mensen beelddragende zijn van God. De beeldenaar van GóD is in ons gestempeld, als waren wij een muntstuk. Het toonbeeld van God dragen we met ons mee. Niet zichtbaar aan de buitenkant, maar in ons hart, waar de wil zetelt. Jezus raadt zijn gesprekspartners aan om zich met heel hun hart aan God te geven, dat wil zeggen te gaan leven naar het voorbeeld van God.

Wat ik zo bijzonder vind aan dit verhaal, is dat Jezus niet alleen de valkuil die voor hem gegraven wordt slim en met humor weet te vermijden en snedig zijn opponenten in hun onoprechtheid te kijk zet, maar dat Jezus met zijn antwoord het gesprek ook op een heel ander niveau weet te brengen, een niveau waarop het oprecht gaat om het doen van het goede en het doen van Gods wil.

En daarmee heeft dit radicale woord van Jezus ook betekenis voor ons. Het dilemma van wel of niet belasting betalen speelt voor ons niet. Maar de raad die Jezus geeft om jezelf met heel je hart aan God te geven, die gaat ook ons direct aan.

Het doet mij sterk denken aan de raad die Jezus aan de rijke jongen gaf, waarover we vorige week lasen, de raad om zichzelf te geven, zichzelf weg te geven aan het koninkrijk van God. Dat komt dicht in de buurt van wat Jezus suggereert in het gedeelte van vandaag.

Wij zijn het geld van God. God heeft ons gemunt, zijn stempel op ons gezet, zijn voorbeeld in ons gegrift. Gods beeldenaar dragen wij met ons mee, om ons daarnaar te richten, om naar het voorbeeld van God onze verantwoordelijkheid te dragen voor de aarde en de dieren en onze medemensen, en voor de generaties na ons, als mensen die zijn geschapen naar Gods beeld.

Wij zijn het geld van God, Gods kapitaal, en het is niet de bedoeling dat we in een kistje blijven liggen, of onder het matras. Als we ons aan God geven dan kan God ons uitgeven. We moeten uitgegeven worden. Het geld van God moet rollen. God wil ons uitgeven in zijn zorg voor de aarde en alles wat daarop leeft.

Ik wil eindigen met een couplet van het lied 'Levenskapitaal', dat Mattijs Weegenaar schreef bij het radicale woord van vandaag:

Geld laat zien wie Caesar is,  
maar de God van Genesis –  
als je Hém ontmoeten wilt,  
kijk naar mensen naar zijn beeld.  
Want wij mensen allemaal  
zijn Gods levenskapitaal.

Amen